

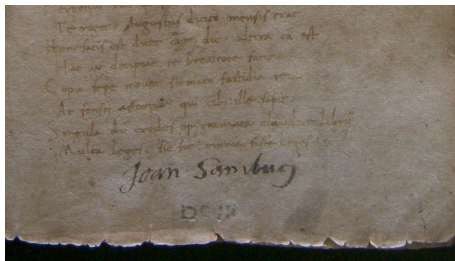
Janus Pannonius műveinek kritikai kiadása

A kutatásnak két fő iránya volt, az egyik a kritika kiadás második kötetének sajtó alá rendezése és megjelentetése, a másik pedig a további kötetek előkészítése.

JANUS ELÉGIÁI

Az elégiákat tartalmazó kötet 2014. tavaszán jelenik meg 204 lap terjedelemben, kiadásra kerül benne Janus Pannonius eddig ismertté vált 34 elégiája, valamint más szerzőknek öt olyan elégiája, mely Janus Pannoniusszal folytatott verses levélváltásnak az ellendarabja, azaz Janushoz, illetve egy esetben formálisan Mátyás királyhoz szól. A szövegmegállapítás lényegében az összes XV-XVI. századi kéziratot figyelembe veszi, így sikerült több esetben csonka sorokat kiegészíteni, illetve a versek szövegét számos ponton helyesbíteni.

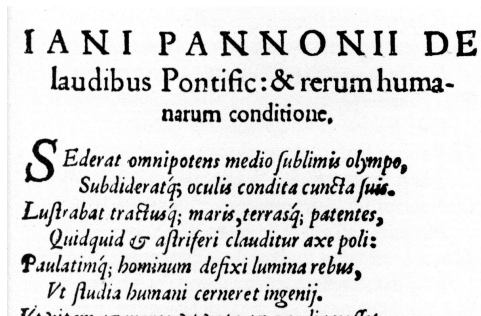
A kötet részletes bevezetője ismerteti az összes kéziratot és régi nyomtatványt, leírja tartalmuk Janus szempontjából lényeges részét. Az elégiákkal kapcsolatos talán legfontosabb nyitott filológia kérdés az volt, hogy a Telekiék kiadásában II 18 számon közölt mű hiteles, vagy sem? A szövegnek sikerült négy eddig ismeretlen kéziratát fölkeresni, másolatukat beszerezni, és ezek alapján bizonyítani, hogy ez az elégia nem Janus alkotása, hanem Aurelio Lippo Brandolinié. Szerencsés körülmény, hogy a bécsi nemzeti könyvtárban megtalálható az a csonka kézirat, mely a művet először közlő Zsámboky Jánosé volt.

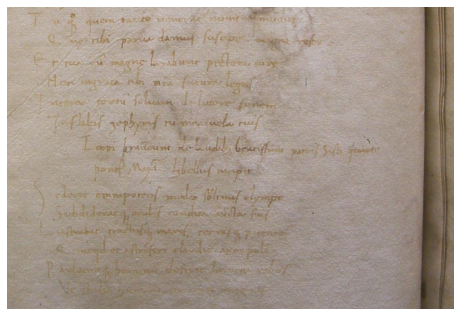
Zsámboky possesszorbejegyzései

Zsámboky tulajdonából mintegy 600 kézirat került a bécsi császári könyvtárba, és ő ezek közül jónéhányba korábban bejegyezte magát tulajdonosként. Hogy a szóbanforgó kódex szintén Zsámbokytól került az ÖNB-be, könnyen igazolható: a baloldali bejegyzés a Brandolini-kéziratban, a jobboldali pedig egy másik bécsi kódexben olvasható.

A bécsi kézirat vizsgálata alapján az is kimutathatóvá vált, hogy Zsámboky Jánosnak tudnia kellett, hogy Brandolini a valódi szerző, hiszen annak neve máig kivehető a kéziratban:

Zsámboky 1569-es kiadása

A bécsi kézirat

A versrészletnek az 1569-es kötetben való elhelyezése minden bizonnyal a kiadást finanszírozó mecénás megnyugtatóra szolgált.

Brandolini műve egyébként önmagában is érdekes, jellemző darabja a kor humanista irodalmának, ezért terveink között szerepel a teljes „epyllion” kritikai szövegkiadása, de ez a jelen pályázat keretein túlnyúlt volna.

Tito Vespasiano Strozzi három verset írt Janushoz, a korábbi közlések ezek szövegét az 1513/14-es Aldus Manutius-féle kiadás alapján hozták. Strozzi verseinek hagyománya kettős, egyrészt a levélváltás janusi darabjaival közösen találjuk meg, másrészt Janus versei nélkül, Strozzi verseskötetének (*Eroticon libri*) kézírataiban. A Janus- és Strozzi-kéziratok vizsgálata világossá tette, hogy az Aldus Manutius, Zsámboky és Telekiék által kinyomtatott versváltozatok lényegesen eltérnek azoktól, melyeket maga Janus olvashatott. Maga Strozzi hosszú időn keresztül alakította kötetét, több redakció is fennmaradt. Technikai érdekesség, hogy a kiemelkedő fontosságú, de a bombázások következtében súlyosan károsodott, és ezért kézbe nem vehető drezdai kézirat olvasatai a digitális képalkotó és képkezelő technikák következtében meglepően nagy bizonyossággal megállapíthatók. A Janusszal egykorú Strozzi-szövegek helyreállítása lehetővé teszi, hogy a két költő viszonyát pontosabban lássuk és jobban meg tudjuk ítélni.

Különleges értéke az elégiakiadásnak a párhuzamos helyek apparátusa, melyet Török László készített. Az általa gyűjtött adatok kincsesbánya azon irodalomtörténészek számára, akik célja Janus alkotói módszerének és a versek mondandójának, az abba elrejtett célzásoknak a megismerése.

A TOVÁBBI KÖTETEK ELŐKÉSZÍTÉSE

A további kötetek előkészítése keretében három részterületen dolgoztunk:

– Elkészült a Guarino-panegyricus kritikai apparátussal ellátott szövege. Ez az a hosszabb epikus költemény, amelynek a legtöbb kézírata maradt fenn. Így egyrészt biztosabb lehet a szövegmegállapítás, másrészt a gazdagabb adatoltság több kérdést is vet föl a mű szövegtörténetét, az alkotási folyamatot illetően.

Janus életének több szakaszában is dolgozott a művön, ennek nyomai a kéziratok összehasonlítása révén ki is mutathatók.

– Janus életművének további részét alkotják a görögből készített fordítások, ezek között mind verses, mind pedig prózai munkák megtalálhatók. Pontos azonosításra került az a kéziratos görög versgyűjtemény, melynek darabjaiból válogatva Janus mintegy két tucat epigrammát lefordított. A forrás az Anthologia Planudea úgynevezett egyesített redakciója, melynek humanista körökben való elterjedését éppen arra az időszakra tehetjük, midőn Janus Ferrarában tanulmányait folytatta. Később készültek azok a prózafordítások, melyeknek pergamenkódexeit Lipcsében eredetiben tanulmányozhattuk. A Janus-kódexek között kivételüket illetően kiemelkedő kéziratok korábbi tulajdonosáról több adatot is találtunk.

– Különleges filológia problémával szembesülünk Janus levélírói tevékenysége esetében, mivel a legrégebbi kéziratokban Janus levelei együtt olvashatók Mátyás király nevében született, többnyire diplomáciai tartalmú levelekkel. Az összefüggéseket egy átfogó valamint egy részletkérdést vizsgáló tanulmányban elemeztük.

A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ELÉRHETŐSÉGE

Az OTKA támogatás feltüntetésével megjelent hat publikáció közül öt már jelenleg is szabadon hozzáférhető az OTKA-EPR-ben megadott hálózati helyeken. A hatodik közlemény az Osztrák Tudományos Akadémia Kiadója által megszabott feltételek szerint négy év türelmi idő után szabadítható föl, vagyis erre 2015-ben kerülhet sor.

Mayer Gyula témavezető